Nr. 13 (606). Wilnia, Niadziela 17 Sakawika 1935 h. Hod XI (XIX).

Pierasylka apłačana ryčałtam

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i litaraturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi: WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1). Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Košty wydawańnia pakrywajuć skladki. Skladka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy — 1 zał.

НА ПЕРАЛОМЕ.

(З украінскай палітыкі апошніх дзён).

З усіх недзяржаўных дагэтуль народаў на Усходзе Эўропы бадай найбольш дасьпелым да палітычна-самабытнага жыцьця зьяўляецца народ украінскі. Народ гэты, сьведамы сваей культурна-нацыянальнай і палітычнай сьпеласьці, падчас сусьветнай вайны і расейскай рэвалюцыі вёў дыплёматычную і збройную барацьбу за ўкраінскую дзяржаўнасьць. На жаль, барацьба гэта да пажаданага выніку не давяла і ўкраінскай дзяржавы не стварыла. Аднак сьведамасьць патрэбы незалежнага сабе быту украінскі народ штораз мацней адчувае і далей няўхільна да яго імкнецца.

Усіх украінцаў налічаецца мільёнаў да 40. Мільёнаў больш 30 знаходзіцца пад Саветамі, а мільёнаў 6 пад Польшчай.

Украінскія самастойніцкія імкненьні ў Саветах патоплены ў крыві і здушаны голадам. Пэўне-ж, гэта ня знача, што там украінскі народ ужо сусім перастаў жыць, або што прынамсі адрокся ад сваіх нацыянальна-палітычных правоў і імкненьняў. Не, гэта толькі знача, што народ украінскі ў Саветах да часу прыдушаны.

Украінскія нацыянальна-палітычныя імкненьні пад Польшчай незадаволены і агулам украінская справа тут дагэтуль неразьвязана і неўпарадкавана. Але гэткае ненармальнае палажэньне ўкраінскага народу пад Польшчай нацыянальна-палітычнае пачуцьцё сярод гэтага народу не аслабляе, але ўсьцяж больш завастрае.

З украінскіх этнографічных зямель пад Польшчай культурна і палітычна цалком дасьпелай зьяўляецца Усходняя Галічына. Вось-жа краіна гэта за апошні дзесятак гадоў фактычна стаяла і стаіць далей на чале ўсей украінскай палітыкі пад Польшчай. Сутнасьць гэтай палітыкі дагэтуль была ў тым, што яна імкнулася да таго, каб украінскі народ у межах Польшчы здабыў сабе такія правы на сваю культуру, эканоміку і палітыку, якія адпавядалі-б годнасьці народу і якія былі-б падгатоўкай у будучыне да ўкраінскай незалежнасьці. Аднак дзеля розных прычын да апошняга часу цалком выразна і конкрэтна сваіх дамаганьняў ад Польшчы украінскія палітыкі не выяўлялі. Ніякіх так-жа канкрэтных спробаў разьвязкі украінскай справы не рабіла і польская афіцыяльная палітыка. Да апошняга часу украінска-польская палітыка шмат у чым прыпамінала йгру ў жмуркі. Нарэшце настаў час і абедзьве староны — украінская і польская — выказаліся ясна і цалком конкрэтна.

13.XII.1934 г. старшыня украінскага сэнацкага клюбу др. А. Гэрбачэўскі на паседжаньні конституцыйнай камісіі Сэнату ад імя ўсіх украінскіх сэнатараў і паслоў у Варшаве злажыў дамаганьне для ўкраінскага народу пад Польшчай тэрыторыяльнай аўтаноміі з краёвым соймам, урадам, адміністрацыяй, судоўніцтвам, школьніцтвам, скарбам і з тэрыторыяльнай збройнай сілай.

Урэшце 5.II.1935 г. старшыня украінскага пасольскага і сэнацкага клюбу ў Варшаве др. Д. Левіцкі сказаў у Сойме прамову, якая дапаўняе выступленьне сэнатара Гэрбачэўскага і сусім конкрэтна выяўляе украінска-польскую палітыку. Сутнасьць гэтай палітыкі ў тым, што яна яўна зварачваецца процію Саветаў з аднаго боку, а з другога боку так-жа яўна прапануе польскаму народу палітычнае супрацоўніцтва з украінскім народам у імя супольных інтарэсаў. Супольнасьць-жа гэтых украінска-польскіх інтарэсаў няўхільна выявіцца пры перабудове Усходняй Эўропы, якая — паводле думкі др Левіцкага — наступіць можа незадоўга, бо—казаў гэты украінскі палітык—«на Усходзе Эўропы так доўга ня будзе супакою, як доўга ня будзе справядліва ўладжана справа украінскага народу».

Процію гэткай украінскай у Польшчы палітыкі паднялі страшны гвалт Саветы. Многія украінцы нават баяцца, каб там з гэтай прычыны бальшавікі не пачалі яшчэ больш нішчыць украінскі народ.

Сярод-жа украінцаў у Польшчы гэткі зварот у украінска-польскай палітыцы, хоць часта з многімі засьцярогамі, агулам кажучы, зрабіў уражаньне дадатнае. Дадатнае-ж значэньне гэткага палітычнага шагу ў тым, што хоць раз урэшце з боку украінскага адносна Польшчы справа пастаўлена ясна, канкрэтна, дастойна і ў маштабе міжнароднай палітыкі.

Гэтая яснасьць з боку украінскай палітыкі выклікала такжа яснасьць і ў палітыцы польскай адносна украінскага народу ў Польшчы. Маем на думцы выступленьне ў Сэнаце польскага міністра ўнутр. спраў М. Касьцялкоўскага, якое наступіла 14.II.35. Выступленьне міністра было адказам афіцыяльнай Польшчы на прамовы украінскія. Гэты адказ быў рэзка нэгатыўным. Прадстаўнік польскага ўраду нават не захацеў уваходзіць з украінскімі пасламі ў гутарку на тэму, парушаную др. Левіцкім, і нават украінскім паслом і сэнатарам адмовіў агулам компэтэнцыі выступаць ад імя украінскага народу. Гэткім выступленьнем, мін.Касьцялкоўскі з аднаго боку, відаць, хацеў успакоіць бальшавікоў, паказваючы ім, што Польшч украінцаў паддзержваць ня зьбіраецца, а з другога боку — ясна паказаў, што ў Польшчы ніякай самастойнай украінскай справы быць ня можа, а што ёсьць толькі польска-дзяржаўная справа, якая сабой пакрывае ўсе справы іншыя.

Словам, украінская справа ў Польшчы стала сусім яснай. І вось імена ў гэтай яснасьці і ўся заслуга украінскай палітыкі апошніх дзён, якая апынулася на пераломе. Цяпер ужо украінскія палітыкі ў Польшчы ня будуць таўчы вады ў ступе, а будуць шукаць сапраўды новых, вядучых да мэты, дарог для свайго шмат-мільённага, агулам нацыянальна і палітычна дасьпелага, народу.

Камунікат Прэзыдыюму Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Вільні.

Прэзыдыюм Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Вільні на сваіх двух чарговых паседжаньнях дня 1 і 7 сакавіка 1935 г.:

1) Пастанавіў наладзіць у Вільні 25.III.1935 г. сьвяткаваньне 17-тых угодкаў Абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі, заклікаючы да такога-ж сьвяткаваньня ўсё беларускае грамадзянства, дзе яно толькі ёсьць.

2) Прыймаючы пад увагу палітычнае палажэньне ў Польшчы і разгледзіўшы прамову пасла Ф. Яреміча ў гэтай справе, сказаную ў польскім Сойме дня 6.II.1935 г.,

Прэзыдыюм Б.Н.К-ту пастанаўляе: — з гэтай прамовай не салідарызавацца і пакінуць яе на асабістую адказнасьць пасла Ф. Яреміча.

За Прэзыдыюм Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Вільні.

Старшыня (—) *Я. Пазьняк.* *Сакратар* (—) *Ул. Казлоўскі.*

25.III.1918. — 25.III.1935.

Сьвяткаваньне 17-тых угодкаў Абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі ў Вільні адбудзецца ў наступным парадку:

I. У нядзелю 24.III.1935 г. набажэнствы:

а) у касьцеле сьв. Мікалая а гадзіне 10-тай раніцай,

б) у царкве а гадзіне 12 тай дня.

II. У панядзелак 25.III.1935 году а гадзіне 7-й мін. 30 увечары, у залі пры вуліцы Завальнай 1—1, адбудзецца:

а) урачыстае паседжаньне Беларускага Нацыянальнага Камітэту з учасьцем гасьцей, на якім мгр. Я. Шутовіч прачытае рэфэрат на тэму „Народ і дзяржава".

б) канцэрт: — беларускі хор, пад кіраўніцтвам інж. А. Клімовіча, прапяе вязанку беларускіх народных песьняў.

Прэзыдыюм Бел. Нац. К-ту.

Аб І-м Усебеларускім Кангрэсе ў 1917 г.

(Успамін).

Будучы ўчасьнікам І-шага Усебеларускага Кангрэсу ў Менску ў 1917 г., я хачу падзяліцца з чытачамі „Беларускай Крыніцы" сваімі думкамі і ўражаньнямі, якія так ясна адчуваю, ня гледзячы, што ўжо прайшло ад таго часу — 17 гадоў.

Расейская рэвалюцыя 1917 году, якая паваліла царскую ўладу— разам парвала і векавыя путы паднявольных народаў, якія хутка ўзяліся за працу дзеля адбудовы сваіх уласных дзяржаў, што многім і ўдалося, як Паляком, Літоўцам, Латышом і др. Гэта ім удалося асягнуць дзякуючы сваей нацыянальнай сьведамасьці. Мы, Беларусы, будучы тагды яшчэ мала сьвядомымі, не адразу ўзяліся за працу, бо аж у сьнежні 1917 г. быў скліканы І-шы Усебеларускі Кангрэс у Менску.

У канцы 1917 г. я быў на Паўдзён.-Заходнім фронце, калі да нас дайшла даўно чаканая радасная вестка, аб тым, што ў Менску склікаецца І Усебеларускі Кангрэс, на які могуць паслаць сваіх дэлегатаў беларусы, якія знаходзяцца ў часьцях Паўдзён.-Заходняга фронту. У палку, у якім я тагды быў, заразжа быў скліканы сход салдатаў беларусаў, які і выбраў мяне дэлегатам на Кангрэс. Аформіўшы дакуманты ў штабе, я хутка выехаў у Менск.

На вакзале ў Менску дэлегатаў сустракалі прадстаўнікі арганізацыйнага бюра Кангрэсу, якія інфармавалі, дзе будзе адбывацца Кангрэс і дзе можна дастаць начлег і інш. Для начлегу дэлегатам былі празначаны пасажырскія вагоны, якіх тагды многа стаяла на вакзале ў Менску.

Першае пленарнае сабраньне Кангрэсу адбылося ў будынку гарадзкога тэатру; пачалося адыграньнем духавым аркестрам беларускага гымну „А хто там ідзе ў вагромністай такой грамадзе“.

Прадстаўнік мандатнай КамісііКангрэсу абвесьціў, што напачатак на Кангрэс прыбыло 750 дэлегатаў з усіх куткоў Расеі і ўсіх фронтаў. На Кангрэс прыбылі дэлегаты — пачынаючы ад простага селяніна ў сярмязе да вучоных, як сьв. пам. прафэсар Карскі, Лёсік і др., а з фронту — пачынаючы ад радавога салдата да генэрала (на Кангрэсе было двух генэралаў: Кандратовіч і Алексіеўскі).

Дэлегаты былі падзелены на сэкцыі, у якіх вялася жывая дыскусія, бо заінтэрасаваньне было аграмаднае, а каб лепей кіраваць Кангрэсам, была выбрана Рада Кангрэсу, у склад якой і я ўваходзіў, як прадстаўнік Паўдзённа-Заходняга фронту.

Кангрэс цягнуўся некалька дзён. Справаздачы аб працах Кангрэсу друкаваліся ў газэце „Беларуская Рада“, якую куплялі на расхват.

Для дэлегатаў Кангрэсу былі ладжаны ў гарадзкім тэатры беларускія прадстаўленьні трупай Галубка, канцэрты і дэклямацыі. Усё гэта рабіла надта добрае ўражаньне. Зацікаўленьне беларускімі прадстаўленьнямі і канцэртамі было аграмаднае. Прафэсар Карскі для дэлегатаў Кангрэсу прачытаў навуковую лекцыю — „Беларусы“.

Апошняе пленарнае сабраньне Кангрэсу адбылося ў аграмаднай залі „Дваранскага Сабраньня“. На гэтым сабраньні мелася быць вырашана і абвешчана воля ўсяго Беларускага народу, і калі ўжо былі апрацаваны рэзалюцыі Кангрэсу,— на трыбуну, дзе мясьціўся прэзыдыюм Кангрэсу, зьявіўся ўваружаны камандант горада Менска, Крывашэйн, п’яны, і зажадаў, каб Кангрэс разышоўся. Гэта выклікала буру і гнеў дэлегатаў, якія хацелі проста разарваць насільніка Крывашэйна. Кангрэс не паслухаў прыказу Крывашэйна. Пасьля гэтага ў залю прыбыў атрад краснаармейцаў, а будынак, дзе быў пленум Кангрэсу, акружылі браневыя аўтамабілі. Краснаармейцы пачалі дэлегатаў сілаю выводзіць з залі. Дэлегаты з лавак і крэслаў зрабілі барыкады і доўга ня ўступалі. На астатку быў арыштаваны і выведзены прэзыдыюм Кангрэсу. Пры арышце прэзыдыюму вельмі выдзялялася сваім пратэстам проціў насільства бальшавікоў дэлегатка Юрэвіч, якая нават ударыла п’янага Крывашэйна па твары.

Давясьці нарадаў Кангрэсу да канца не ўдалося, — бальшавікі зрабілі над намі гвалт. Гэта сталася дзякуючы таму, што мы, беларусы, ня мелі ўласнай азброенай сілы, якая магла-б даць адпор бальшавіцкаму гвалту.

На другі дзень я быў на сабраньні Рады Кангрэсу, якое адбылося тайна, за горадам, у доме Адамовіча, дзе Рада Кангрэсу вынесла пратэст супроць расейска-бальшавіцкага гвалту і дала паўнамоцтва выбранаму Камітэту дзеля далейшай працы.

Адам Курганскі.

Люшнева, 15.III-1935.

Гурткі Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры!

Ці вы ўжо ўпарадкавалі свае бібліятэкі?

Ці папоўнілі іх новымі кнігамі?

Ці сабралі кніжкі ад прыяцеляў і знаёмых?

Ці зрабілі шафкі на кніжкі?

Ці завялі сыстэматычнае пазычаньне кніжак?

А. Пінчук.

Сучаснае палажэньне беларускай вёскі.

II. Сялянская гаспадарка.

Паводле сьпісу, яшчэ ў 1921 г. ува ўсей Польшчы налічвалася ўсяго 3.262,000 сельскіх гаспадарак, з якіх маючых менш 2 гэктараў было — 1.109.000 гаспадарак і ад 2 да 5 гэкт. — 1.002.000.

На г. зв. Усходніх Землях з агульнага ліку 585 тыс. гаспадарак налічвалася 80 тыс., якія мелі менш 2 гэкт., і 210 тыс., меўшых ад 2 да 5 гэкт.

З таго часу, як адбыўся гэты перапіс, працэс раздрабленьня сялянскай уласнасьці пашоў у прысьпешаным тэмпе і можна быць пэўным, што лік дробных гаспадарак за апошнія гады значна павялічыўся ў параўнаньні з 1921 г.

Паводле аблічэньняў нават польск. эканамістаў прытрымліваючыхся абшарніцкай „ідэолёгіі“, як напр. Студніцкі і інш., колькасьць гаспадароў патрабуючых прырэзкі зямлі на адных толькі з-беларускіх і ўсх.-літоўскіх землях уяўляецца ў наступных цыфрах:

У Наваградзкім ваяв.		65.782
„ Беластоцкім	„	96 232
„ Палескім	„	80.576
„ Віленскім	„	47.915

а ўсяго разам 290.505 гаспадарак. Зразумела кожнаму, што на гэтакіх „абшарах“, бяручы пад увагу нізкую якасьць зямлі і сучасны тэхнічны ровень, ніякае паступовае земляробства проста немагчыма. Да гэтага трэба далучыць поўную адсутнасьць элемэнтарнай сельска-гаспадарчай веды сярод большасьці нашага сялянства, што можна вытлумачыць проста фатальным недахопам сельска - гаспадарчых школаў і курсаў. У той час, як, напрыклад, у Нямеччыне перад вайною было 1708 гэтакіх школаў з 70.362 вучнямі, у Польшчы ў 1931 і 1932 г. іх мелася ўсяго толькі 146 пры 4600 вучнях...

Што датычыць з-беларускіх земляў, то тут маем іх усяго толькі некалькі польскіх і... аніводнай беларускай.

Няма дзеля таго нічога дзіўнага, што выдайнасьць зямлі і сельска-гаспадарчай працы ў нашым краі, у параўнаньні з іншымі, стаіць бадай ці не на апошнім мейсцы, і ў гэтым селяніна абвінавачваць ня прыходзіцца.

Да пагаршэньня палажэньня земляробства прычыняецца яшчэ вядомы ўсім факт проста катастрафальнага ўпадку цэнаў на прадукты сельскай гаспадаркі, тады, як вырабы гарадзкой фабрычнай прамысловасьці стаяць на даўнейшай вышыні, а калі і апускаюцца то вельмі памалу.

Гаспадарчае выкарыстаньне вёскі горадам зьяўляецца бязсумліўным і мы зусім ня бачым, каб кіруючыя польскія колы зьвярталі на гэтакае зьявішча вялікую ўвагу.

Проста нячуваная эксплёатацыя сялянства гандлёвым і ліхвярскім капіталам тлумачыцца, між іншым, і слабаю ступеньню арганізаванасьці беларускай вёскі.

У той час, як гандляры выступаюць арганізавана, кіруюць рынкам і ўстанаўляюць цэны на сялянскія прадукты, кожны селянін выступае паасобна.

Вядома ўсім, што дзе арганізацыя — там і сіла.

Гэтакай сілы якраз і ня мае наш гаспадар, якому, пры сучасных умовах, проста немагчыма вытварыць сетку сваіх беларускіх арганізацыяў, якія-б баранілі ягоныя справы. Нават будаўніцтва коопэрацыі, каторая так патрэбна нашаму народу з пункту гледжаньня гаспадарчага, зрабілася немагчымым дзякуючы сучаснаму агранічаючаму ўставадаўству, а з другога боку—з прычыны пляновай дэмаралізацыі вёскі, якая вядзецца рознымі цёмнымі сіламі. Да таго, каб залажыць хаця-бы самую ўбогую коопэратыўную крамку, патрэбны грошы, якіх на вёсцы няма і быць ня можа пры сучасных абставінах.

Ня гледзячы на поўнае безграшоўе вёскі, з яе сьцягваюць усе старыя даўгі б. расейскаму зямельнаму банку і гэта канчальна руйнуе гаспадароў. Дзе пры гэтакіх умовах думаць пра нейкае удасканаленьне спосабаў абробкі зямлі, прыдбаньне патрэбных прыладаў, або пра здаваленьне сваіх культурных патрэбаў.

Раздрабленьне зямельных вучасткаў і неўпарадкаваньне іх з гаспадарчага пункту гледжаньня вядзе да галадовак, якія паўтараюцца ўсё часьцей і перашлі фактычна ў зьявішча пастаяннае.

Калі раней галадоўкі выклікаліся прычынамі прыроднымі—пасухаю, градабіцьцём і іншымі зьявішчамі, то цяпер у аграмаднай большасьці выпадкаў людзі церпяць голад дзякуючы сучаснаму зямельнаму ладу.

Справа ў тым, што на малых вучастках няма ніякай магчымасьці вясьці рацыянальную гаспадарку з правідловым пладазьменам і іншымі ўдасканаленымі спосабамі. З гэтай прычыны зямля „выпаласкваецца“ і пачынае радзіць штогод меней, прыводзячы да голаду.

Тыя грошы, якія што-год трацяцца на дакармленьне галадаючых — гэта ёсьць толькі капля ў моры... Тут патрэбны іншыя захады, а перадусім —шырокая аграрная рэформа, у выніку каторай ня толькі павялічыліся-б сялянскія надзелы, але паступова засталіся-б зрэфармаванымі і самыя спосабы гаспадараваньня.

Нэндза, цемната і адчай сялянскіх масаў ня спыняцца да тае пары, пакуль гэта ўсё ня будзе праведзена ў жыцьцё. На пытаньне пра тое, калі-ж гэта наступіць — дасьць нам адказ гісторыя...

Wyjaśnieńnie i sprastawańnie.

I. Adkaz na „Naš adkaz“.

U časapisie „Да Злучэньня“ (№ 3, sakawik 1935 h.), orhanie unijackaj misii a.a. Jezuitaŭ, u artykule pad zahałoŭkam „Naš adkaz“ *Złučeniec* łaje biełarusaŭ, čužymi sławami, za toje, što jany, biełarusy, zaŭwažwajuć niekarysnuju dziejnaść dla biełaruskaj narodnaj sprawy a a. Jezuitaŭ na froncie relihijnaj unii.

Dyplomatyčnaj łajanki ad jezuickaha časapisu wučycca nia budziem. Adnak niachaj *Złučencu* budzie wiedama, što ŭ rasiejskim leksykonie ab Jezuitach „bahaciejšy dabor krepkich słoŭ“, čymsia ŭ tych „čužyncaŭ“ ab biełarusach, z skarbnicy katorych tak skwapna začerpaŭ *Złučeniec.* Ale heta nia sutnaść našaha adkazu. My zwaročwajem uwahu na nastupnaje:

Złučeniec namahajecca nazwać hierojstwam i achwiarnaściu tych a.a. Jezuitaŭ biełarusaŭ,—što jany pryznajucca da biełaruščyny i nazywajucca biełarusami.

Naš pahlad na hetu sprawu zusim inšy. My ŭważajem, što nazywacca biełarusu biełarusam nakazwaje moralny abawiazak, dyk nia moža heta być wyniatkowaj zasłuhaj prad narodam i hierojstwam, u praciŭnym wypadku jon budzie ŭ supiarečnaści z pryrodnym prawam, nakazam moralnym i swaim sumleńniem.

Kali *Złučencu* heta nia wiedama, dyk radzim dawiedacca ŭ „Kodeksie Akcji Katolickiej“ ks. Guerry-a (bač. 161), dzie wyrazna skazana ab abawiazkach chryścijanina-katalika adnosna swajho narodu i kraju.

II. Krychu nia tak!

„*Новы Шлях*“, orhan biełaruskich nacyjanał-sacyjalistaŭ, Nr. 2, 1935 h., źmiaščaje artykuł ab ś. p. Albinu Stepowiču, napisany Uł. Kazłoŭskim, u jakim skazana, što — „z Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracyi Albin Stepowič wystupiŭ u 1931 h., dziakujučy swaim radykalnym pahladam i wialikamu indywidualizmu“.

U imia praŭdy, musim hetaje ćwierdžańnie hram. Kazłoŭskaha sprastawać. — Pryčynaj wystupleńnia ś. p. Albina Stepowiča z B.Ch.D. **nia było ideowaje razychodžańnie z Bieł. Chr. Demokr.**, a tolki niepadparadkawańnie arhanizacyjnaj dyscyplinie.

p—k.

Z carkoŭnaha pahostu.

Pasiedžańnie Pradsabornaj Kamisii. Užo niekalka hadoŭ źjaŭlajecca na časie Carkoŭny Sabor Prawasłaŭnaj Carkwy ŭ Polščy. Hety Sabor, miž inšymi ważnymi dla Carkwy sprawami, maje wyrašyć i sprawu nacyjanalnuju ŭ życci carkoŭnym u Polščy. Praŭda, wyrašajecca heta sprawa ŭ carkoŭnym życci i ciapier, biez Saboru, ale pradusim na karyść polščyny i krychu na karyść Ukraincaŭ. Dla biełarusaŭ amal ničoha nia robicca.

Dziela sklikańnia Saboru isnuje ŭžo pry Mitrapolii niekalka hadoŭ specyjalnaja Pradsabornaja Kamisija, jakaja wielmi časta robić pasiedžańni z pradstaŭnikami polskaha ŭradu, na jakich uściaž naradžajucca ab sklikańni Carkoŭnaha Saboru.

Kali budzie Carkoŭny Sabor — niawiedama.

Z dziejnaści Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury.

Niezalehalizawańnie dwuch hurtkoŭ B. I. H. i K. Niadaŭna my pawiedamlali, što ŭ Nawahradzkim pawiecie zarhanizawalisia dwa nowyja hurtki BIHiK: u Mondzinie i Wiarašyčach. Woś-ža ciapier dawiedwajemsia, što Centrala Instytutu atrymała ad Nawahradzkaha starasty pawiedamleńnie, što *„zgłoszeń założycieli oddziałów Biał. Instyt. Gosp. i Kultury w Mondzinie i Jaroszycach tut. powiatu nie przyjąłem do wiadomości.“* I tolki! „Nie przyjąłem do wiadomości“ i ŭsio končana,—nie padadzieny nawat pryčyny admowy. I prawodź pry takich warunkach kulturnuju rabotu! A kali wypadzie hutarka ŭ niekatorych „kołach“ ab biełaruskaj pracy i arhanizacyjach, to pytajucca, a dzie-ž wašy arhanizacyi na wioscy? Pa adkaz na hetakija pytańni treba adasłać da Nawahradzkaha starastwa, jakoje ŭ apošnim časie nie rejestruje hurtkoŭ Instytutu (Delatyčy, Mondzin, Wiarašyčy). Cikawaja jašče reč, što biełaruskija „Wiarašyčy“ stalisia ŭžo polskimi „Jaroszyce.“ I paznać trudna!

Z dziejnaści Wilenskaha Addziełu Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury. U zapusny aŭtorak 5 h. m. adbyŭsia hadawy schod Wilenskaha Addziełu BIHiK., ab dziejnaści katoraha ŭ minułym hodzie warta zaciemić miž inšym nastupnaje: Dziejnaściu swajej Addzieł abymaŭ tolki m. Wilniu. Lik siabroŭ Addziełu za minuły hod pawialičyŭsia na 10 čaławiek. Za hety-ž čas Addzieł paciarpieŭ i wialikuju stratu: 18 śniežnia 1934 h. pamior zasłužany staršynia Uradu Addziełu św. p. Albin Stepowič.

Aprača stałych tawaryskich imprezaŭ, Addzieł ładziŭ jašče ŭ min. sprawazdaŭčym hodzie: 28.IV.34 h. —Čyrwonaje jaječka, 12.V.34 h. —popularnuju lekcyju z haliny biełaruskaj etnohrafii i 4.III.35 h. — „Zapusnyja bliny,“ spałučanyja z wystupleńniem choru. Spatykańnia Nowaha Hodu Addzieł nie arhanizawaŭ z pryčyny świežaj žałoby pa pamioršym swaim staršyni ś. p. A. Stepowiču; zamiest Addziełu Instytutu spatykańnie Nowaha Hodu sarhanizawała i ŭdała prawiała redakcyja „Šlachu Moładzi.“

Tawaryskija imprezy, ładžanyja Addziełam Instytutu, zdabyli sabie niemałuju prychilnaść siarod wilenskaha hramadzianstwa, ab čym dobra świedčyć zaŭsiody poŭnaja zala haściej.

Aprača taho pry Addziele Instytutu stała čynnaj jošć čytalnia hazet. Addzieł maje tak-ža swaju biblijateku.

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА.

Чарговая безпадстаўная канфіската „Бел. Крыніцы“. Віленскі Акружны Суд пастанавай з дня 7.III. сёлета (sygn. akt. pras. 17/35) не пацьвердзіў канфіскаты № 9 (з дн. 24.II.) „Беларускай Крыніцы“, дакананай адміністрацыйнымі ўладамі.

Суд, асноўваючы сваю пастанову, сьцьвердзіў, што сканфіскаваны артыкул п. з. „З дзейнасьці Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры“ не зьмяшчае такіх ведамасьцяў, якія-б маглі выклікаць публічны непакой. А ў сканфіскаванай зацемцы „Канфіската Калосься“ былі паданы толькі тытулы вершаў сканфіскаванага часапісу, а ня іх зьмест.

Вось тая зацемка аб канфіскаце „Калосься“, якую староства сканфіскавала (цытуем дасловна):

„Характэрна, што „Калосьсе“ пакінула друкарню ў пачатку гэтага месяца, і толькі пасьля больш, як двух тыдняў староста адумаўся сканфіскаваць гэты часапіс.

Сканфіскавана „Калосьсе“ за вершы Машары „На пераломе“ і „Я хачу, каб ты сьпявала“, а такжа за верш А. Гурыновіча „Перш душылі паны, што шляхтай звалiся“, пісаны ў канцы XIX стагодзьдзя“.

Набор кніжкі другой „Калосься“, бел. літаратурна-навуковага часапісу, ужо ў друкарні пачаўся. Рэдакцыя часапісу просіць поэтаў і ўсіх супрацоўнікаў паруліцца з прысылкай да друку матар'ялаў.

Адрас рэд. часапісу: Вільня, Завальная вул. № 1—3.

„Беларуская мова Віленшчыны ў XVI стагодзьдзі.“ Гэта загаловак рэфэрату, які будзе прачытаны д-рам Я. Станкевічам у залі БІГіК. (Завальная 1-1) у аўторак дн. 19-га г. м. Пачатак а гадз. 19-ай.

Уход вольны ўсім.

25-годзьдзе беларускага тэатру ў Вільні. Дзеля ўшанаваньня 25-ых угодкаў беларускага тэатру ў Вільні, дня 17-га г. м., у нядзелю, адбудзецца спэктакль-вечар, з наступнай праграмай:

1. Рэфэрат. 2. „Цені“—3-ці акт. Драма Фр. Аляхновіча. 3. „Чорт і баба“, сцэнічны жарт у адным акце Фр. Аляхновіча. 4. Хор пад кіраўніцтвам гр. Шырмы выканае чарод беларускіх народных песьняў.

Цана білетаў ад 49 гр. да 2 зл. 99 гр.

Спэктакль-вечар адбудзецца ў залі Консэрваторыі (Конская вул. № 1). Пачатак а гадз. 19-ай.

Рэколекцыі для віленскіх беларусаў-каталікоў сёлета пачынаюцца ў нядзелю 17 сакавіка, зразу па набажэнстве, і патрываюць да серады 20 сакавіка ўключна. Конфэрэнцыі будуць адбывацца ў касьцеле сьв. Мікалая а гадз. 18-тай. Споведзь у аўторак увечары па апошняй конфэрэнцыі, а супольная Камунія ў тым-жа касьцеле ў сераду 20 сакавіка рана. — Абавязкам кожнага сьведамага беларуса-каталіка ёсьць скарыстаць з магчымасьці духовага абнаўленьня і падмацаваньня на душы да дальшай працы.

З БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЬЦЯ Ў ЛАТВІІ.

— 24.II. (у нядзелю) у памешканьні I беларускай пачатковай школы ў Рызе гр. С. Сахаравым была прачытана для бацькоў вучняў школы лекцыя аб шкоднасьці алькаголю.

Па лекцыі вучні дэклямавалі вершы і пялі — пад кіраўніцтвам гр. Я. Каяла — беларускія песьні.

Прыемна было бачыць і слухаць, як маленькія дзеткі беларускіх работнікаў прыгожа і з пачуцьцём пэўнасьці сьпявалі песьню „Хай нам жыве Беларусь маладая“, асабліва акцэнтуючы словы — „мэты сваей хай хутчэй дасягае“.

Пасьля выслуханьня песьняў, прысутныя аглядалі выстаўку ручных вельмі ўдалых працаў вучняў гэтай школы. На заканчэньне адбылася супольная фатаграфія — грамады беларускіх дзетак, з іх бацькамі і вучыцялямі.

— 25.II. вучыцялі вячэрняе пачатковае школы на Чырвонай Дзьвіне ў Рызе ладзілі бліны.

— 2.III. Рыжская беларуская гімназія ладзіла публічную вечарыну-канцэрт. Выступаў хор пад кіраўніцтвам гр. Грыўскага; адбыліся дэклямацыі вершаў, а гр. Г. Бедрава, ведамая ў Рызе беларуская сьпявачка, выканала чарод солёвых нумароў.

Канцэрт зацікавіў публіку, амаль выключна беларускую. З прысутных шмат было беларусаў работнікаў. Трэба ў асобнасьці адзначыць заслугі гр. П. Міpановіча, дырэктара гімназіі, які ахвярна папрацаваў дзеля зарганізаваньня канцэрту, будучы яго галоўным арганізатарам і адказным кіраўнікам.

— 3.III. — II беларуская пачатковая школа ладзіла замкнутую вечарыну-спэктакль. Вучні школы адыгралі штучку Фр. Аляхновіча „У лясным гушчары“. Ігра была добрай, так, што вельмі здаволіла і бацькоў, і вучняў і гасьцей.

Па прадстаўленьні вучні дэклямавалі вершы, а школьны хор, пад кіраўніцтвам гр. Я. Кудраўцава, прапяяў некалькі песьняў. Значная частка харыстаў, як і сам рэгент, выступалі ў нацыянальнай вопратцы, і гэта, разам з добрым выкананьнем песьняў, рабіла прыемнае ўражаньне. На гэтай-жа вечарыне была наладжана лётарэя: разыгрывалі вучнёўскія вырабы.

— На ўтрыманьне Торэнсбэрскае беларускае прыватнае пачатковае школы ў Рызе горад вызначыў дапамогу ў суме 4440 латаў (1 лат — роўны 1 зл. 23 гр.). Гэтая дапамога асабліва ёсьць важнай для школы, з увагі на яе дрэнныя дасюлешнія матар'яльныя абставіны (задоўжаньне).

Адзначаем гэты факт з асаблівай прыемнасьцю.

— У выніку рэарганізацыі, праведзенай на падставе новага закону аб народнай асьвеце, у Латвіі цяпер існуе пачатковых беларускіх школ 17 (на 6 меней, як у мінулым годзе). У сувязі з памяншэньнем ліку пачатковых школаў, паменшыўся (на 19 асоб) і лік вучыцялёў. З сярэдніх беларускіх школ існуюць дзьве: дзяржаўная беларуская гімназія ў Дзьвінску і прыватная беларуская гімназія ў Рызе. Існуюць так жа ў Рызе вячэрнія беларускія вучыцельскія курсы.

(z.)

Z dziejnaści litoŭskaha T-wa św. Kazimiera

Pazaškolnuju kulturna-praświetnuju pracu siarod litoŭskaha narodu ŭ Wilenščynie i Nawahradčynie prawodzie pradusim T-wa św. Kazimiera. Pracuje jano pierawažna na wioscy. U Wilni isnujuć tolki dwa dziciačyja sady, adna čytalnia i try addziełу.

Letam u Wilni dla kiraŭnikoŭ dziciačych sadoŭ byŭ arhanizawany miesiačny kurs, na jakim było 20 kiraŭnikoŭ i kandydataŭ na kiraŭnikoŭ.

Pawodle pawietaŭ, abraz pašyreńnia i dziejnaści T-wa św. Kazimiera wyhladaje hetak:

U Wilenska-Trockim isnujuć: 83 addziełу, 1 čytalnia, 4 dziciačyja sady.

U Świancianskim — 165 addziełaŭ, 11 čytalniaŭ.

U Brasłaŭskim — 26 addziełaŭ, 7 čytalniaŭ, 5 dziciačych sadoŭ.

U Ašmianskim — 9 addziełaŭ.

U Lidzkim — 43 addziełу, 7 čytalniaŭ, 5 dziciačych sadoŭ.

U Horadzienskim 19 addziełaŭ.

U Suwalskim — 30 addziełaŭ, 2 čytalni.

Addziełу T-wa św. Kazimiera ładziać wiečaryny, teatralnyja pradstaŭleńni, akademii, atrymliwajuć i pašyrajuć litoŭskija časapisy. Instruktary T-wa adwiedwali za hod addziełу 461 raz. Aprača hetaha wysłany T-wam doktar adwiedaŭ 56 addziełaŭ i spraŭdziŭ zdaroŭje 914 asob.

Centralny ŭrad T-wa pamahaŭ addziełam ładzić pradstaŭleńni. Dziela hetaha była sabrana sceničnaja biblijateka, z jakoj wysłana addziełam 156 sceničnych tworaŭ.

Niekatoryja addziełу ŭ minułym hodzie duža cikawilisia sportam. Centralny ŭrad takija addziełу paddzieržywaŭ roznymi spartowymi pryładami, a tak-ža pasyłaŭ u takija addziełу instruktaroŭ, jakija pamahali zakładać spartowyja arhanizacyi, a tak-ža znajomili moładź z roznymi halinami sportu.

Centralny ŭrad urešcie zwaračwaŭ tak-ža ŭwahu i na ekanamičnyja patreby addziełaŭ. Dziakujučy jahonym zachadam u addziełach byli arhanizawany konkursnyja hurtki haspadaroŭ, jakim pracawać pamahaŭ instruktar Lit. Hasp. T-wa. Aprača hetaha, niekatoryja addziełу zanialisia sadžeńniem łazy. Dahetul łazoj zasadžana 1500 kw. metraŭ płoščy ziamli. Pracaj hetaj kiruje adumysłowiec, jaki skončyŭ troch-hadowuju adumysłowuju školu.

P. Ł.

Jubilej Prezydenta Čechasławaččyny.

7-ha sakawika ŭsia Čechasławaččyna, a z joj i cełу palityčny świet uračysta światkawaŭ 85-yja ŭhodki pieršaha prezydenta čechasławackaj respubliki, praf. D-ra Tamaša G. Masaryka.—Pawažany Jubilat ad 1918 h. i da siahońnia biazźmienna jość prezydentam Čechasławaččyny. Suświetnuju sławu, pašanu i stanowišča dla siabie T. G. Masaryk zdabyŭ dziakujučy swaim niazwyčajnym zdolnaściam, wialikaj pracawitaści, a pieradusim dziakujučy wysokim moralnym wartaściam swaje dušy. Pachodzić-ža prezydent Masaryk z biednaj siamji dwornaha furmana.

Žadajem Pawažanamu Jubilatu dalšaj udačyŭ pracy na karyść swajej baćkaŭščyny i ŭsiaho čaławiectwa.

Kipić u Bałkanskim katle

Kaniec rewalucyi ŭ Hrecyi.

Hreckaja rewalucyja, ab jakoj my pisali ŭ prošłym numary, spyniena.— Urad Tsaldarisa paŭstancaŭ pieramoh. Wenizelos — hałoŭny pawadyr paŭstańnia, jak padajuć hazety, uciok u u Italiju. Mnohija aficery — paŭstancy, prycisnutyja da baŭharskaj hranicy ŭradawym wojskam, pierajšli ŭ Baŭharyju, dzie ich pryniali i abaranili, na hranicy, ad hreckaha ŭradawaha wojska.

Pryčyny hreckaj rewalucyi.

U nutry Hrecyi nia było pawažnaj pryčyny da rewalucyi i dziela hetaha šukajuć jaje zwonku.

Bałkanski pakt dziaržaŭ staić na linii palityki francuskaj i hetym suproć palityki italjanskaj.

Apošni dahawor Francyi z Italijaj zusim nie datyčyć sprawy bałkanskaj, dzie Italija taksama, jak i Francyja, maje swaje intaresy i zračysia ich na karyść Francyi nia choča.

Wenizelos, jak padajuć hazety, zdabyŭšy ŭładu ŭ Hrecyi, mieŭsia razarwać bałkanski pakt, što achwotna, byccam, padtrymała-b i Baŭharyja, jakaja za heny pakt ni z kim kałacicca nia choča.

Kali woźmiem pad uwahu i neutralnaść Italii i Baŭharyi, kudy paŭciakali hreckija paŭstancy, dyk usio heta razam pakazuje, što pryčyny hreckaj rewalucyi pachodziać zwonku.

Napružańnie miž Baŭharyjaj i Turcyjaj.

Uschodniaja Trakija, jakaja naležyć jašče da Turcyi, u bolšaści zasielena baŭharami. Ciapier tam uzros silny baŭharski nacyjanalny ruch, jaki mocna niepakoić Turcyju, bo trakijskija baŭhary damahajucca ad Turcyi poŭnych sabie prawoŭ. Za heta Turcyja winawacić Baŭharyju, što jana padburaje trakijskich baŭharaŭ procił Turcyi.

Słowam, kanflikt na Bałkanach daśpiawaje.

Na Dalokim Uschodzie.

Zaloty balšawikoŭ da Japonii.

Sawiety jduć na ŭstupki Japonii na ŭsich frontach: čyhunku pradali, kab nie kałacicca za jaje z japoncami, a ciapier šukajuć sposabu zaklučyć z Japonijaj dahawor ab nienapadańni. Kab pryblizicca da Japonii, balšawiki šukajuć sužyćcia i z Mandžuryjaj: sawiecki ŭrad choča stwaryć specyjalnuju miašanuju kamisiju, jakaja-b razsudžwała pryhraničnyja nieparazumieńni Sawietaŭ z Mandžuryi.

Na ŭsio heta Japonija z Mandžuryjaj zhodziacca, kali balšawiki pojduć na ŭstupki i ŭ mnohich inšych sprawach.

Sajuz Kitaju z Japonijaj zatrywožyŭ Eŭropu i Ameryku.

Supracoŭnictwa Kitaju z Japonijaj zatrywožyła Anhliju, Francyju, Italiju i Zł. Št. Ameryki. Hetyja dziaržawy, zhadžajučysia dla woka na raspačataje kitajska-japonskaje supracoŭnictwa, damahajucca ad kitajskaha ŭradu, kab nie zaklučaŭ z Japonijaj takich dahaworaŭ, jakija narušyli-b intaresy ŭ Kitaju inšych dziaržaŭ.

Ad hetych intaresaŭ inšych dziaržaŭ zdajecca i wyzwalajecca Kitaj, dajučy tam miejsca Japonii.

Roznyja wiestki.

Z UKRAINSKA-BIEŁARUSKAHA SUPRACOŬNICTWA.

Historyja nakazuje Ukraincam i Biełarusam trymacca adny druhich i supolna zmahacca za naležnyja prawy ŭ siamji narodaŭ. Hety nakaz historyi i sučasnaści kožny patryjot ukrainiec i biełarus—sumlenna i hodna wykonwaje; biełarus, što zrywaje z ukraincami, abo ukrainiec, što zrywaje z biełarusami, dy šukaje asobnaj darohi da budučyni — zrywaje hetym kantakt i z swaim narodam.

Ukrainski Pasolski Klub, u polskich zakonadaŭčych pałatach — Sojmie i Senacie, — hety nakaz historyi i sučasnaści — supracoŭnictwa z Biełarusami — prawodzić hodna dalej. Woś adzin z mnohich, apošni fakt.

Ukrainski pasoł d-r Zahajkiewič, u sojmawaj konstytucyjnaj kamisii dnia 7 h. m. u swajej pramowie, miž inšym, skazaŭ hetak:

U Polščy žywuć aprača polskaha narodu tak-ža inšyja narody, ukrainski i biełaruski, jakija tworać na adwiečna zasielenych imi ziemlach bolšaść nasialeńnia. Jany (Ukraincy i Biełarusy—red.) niadaŭniaj wyzwalenčaj baraćboj zadakumentawali niazłomna swaju wolu da samastojnaha dziaržaŭna-nacyjanalnaha žyćcia...

Z POLŠČY.

Senat pryniaŭ budžet. Dnia 5 h. m. Senat, bolšaściaj hałasoŭ B.B., pryniaŭ dziaržaŭny budžet, jaki maje 149 miljon. zł. niedaboru.

Ministerskija rasparadžeńni. Ministr unutranych spraŭ wydaŭ da paduładnych čynoŭnikaŭ zahad, kab jany swaimi čynnaściami nie naprykralisia hramadzianam i staralisia wykonywać swaje abawiazki tak, kab było pryjamniej žyć hramadzianam.

— Ministr skarbu wydaŭ zahad, kab sekwestratary i ahułam ekzekutary padatkaŭ nia śmieli brać za kožnuju čynnaść zyskiwańnia adnaho i taho samaha padatku ekzekucyjnyja apłaty, a kab zyskiwali tolki za adzin raz čynnaści.

Biezraboćcie. Pawodle statystyki: — 9 h. m. u Polščy naličwajecca 515.048 biezrabotnych. Za apošni tydzień prybyło biezrabotnych na 755 asob.

Z ZAHRANICY.

Wyhaładžywańnie Ukrainy. Karespandent adnaje pawažnaj amerykanskaj hazety, apiswajučy ab hoładzie ŭ Sawieckaj Ukrainie, ćwierdzić, što balšawiki planowa wyhaładžwajuć Ukrainu — morać hoładam ukraincaŭ.

Čyhunačnyja katastrofy ŭ Sawietach. Za apošnija dwa miesiacy ŭ Sawietach było 1358 čyhunačnych katastrofaŭ. Kamisar čyhunkaŭ wyznačyŭ specyjalnuju kamisiju dziela baraćby z hetkimi katastrofami.

Paŭstańnie na Kubie. Na Kubie užo niekalka hadoŭniama supakoju,—ad času-da času adbywajucca bunty. Ciapier iznoŭ padniaŭsia bunt procił uradu, — da buntu pryłučylisia i čynoŭniki.

Пісьмы з вёскі.

Нашыя беды.

м. Ільля, Вялейскага пав. Доўга наведвалі нас подлыя і неўраджайныя гады. Толькі летась летца было да нас прыхільнейшае і ўраджай у нашым куце, агулам кажучы, быў добры. Ня скупа ўрадзіла бульба, мелі пацеху з жытца і ярыны. Але, але... Але ня кожны гаспадар пасеяў леташняй вясной сваім дабрыццом. За малым выняткам, блізу ўсе пазычалі насеньне праз ільскую воласьць у вялейскім Сойміку. Пан войт запэўняў, што за пазычанае насеньне плаціць ня прыдзецца, а будзем за яго адрабляць на дарогах. Чаму не пазычыць, калі на адработак,—казалі гаспадары і пазычалі. Прышоў час адрабляць. І вось аказалася, што за пуд пазычанай бульбы трэба папрацаваць дзянёк на дарозе. Солана!—крычаць гаспадары. А яшчэ саланей прыходзіцца тым, якім дзеля прычынаў, толькі ведамых валасному начальству, „pod rygorem ekzekucyi" за сяўную „помач" трэ' заплаціць. За пуд пазычанай бульбы трэба плаціць па 70 гр., а за авёс 1 зл. 70 гр., тагды, як на рынку бульба не даражэй, як 25 гр. за пуд, а авёс 1 зл. 30 гр. Добрая „помач" — няма чаго!

Ільская воласьць зьяўляецца клясычным узорам нядбаласьці. Сяляне, ратуючыся ад сэквэстратараў, адрабляюць нядоімкі на дарогах. Адзін селянін меў 60 залат. валасной нядоімкі. Каб іх пазбыцца, кожны дзень пехатой і з канём працаваў на дарозе. Сваей работы пропасьць, але нядоімкі—гэта-ж ня жарт, ды яшчэ аж 60 зал. Падходзіць восень. Весяла ідзець у воласьць, спадзяючыся, што ўжо „ачысьціўся" ад падатковых „грахоў." Але прышоўшы ў воласьць вясёлым, выходзіць адтуль з плачам. Войт, сьмяючыся, пацяшае гаротніка, што ён „адшараваў" валасны шарварак наперад, а 60 зл. трэба заплаціць, бо гэта іншыя падаткі — „wyrównawcze" і соймікавыя. Дык пашто-ж загадваў мне цэлае летца „шараваць"?—пытаецца перапужаны селянін. Мей уцеху, братка, з таго, што доўга „шараваць" дарогі ня будзеш — у адказ пацяшае пан войт „z wyborów"...

Ёсьць у нас „ludowy" банк і коопэратыў „Rolnik". Першы памагае людзям, як кашаль у хваробе, а „Rolnik" узяў пайшчыкаў у рукі. Пачаў гэты „Rolnik" гандляваць усім: і дабром і сьвінкамі. Дагандляваўся да таго, што мае, мякка кажучы, аж 75 тысячаў „доўгу." Усяму гэтаму вінават пракляты крызыс — кажуць кіраўнікі „Rolnika." Калі хто меў няшчасьце улезьці ў сяброўства з „Rolnikam," дык мусіць цяпер улажыць сто залатовак на пагашэньне доўгу.

Ёсьць у нашым месьце прыгожы мураваны касьцёл. Толькі наіўны спадзяваўся-б пачуць у ім казаньні ў беларускай мове. Хоць ксяндзы чамусьці тут часта зьмяняюцца, але ніяк ня можам дачакацца такога, каторы загаварыў-бы да нас у роднай мове. Ёсьць і царква. Пануець у ей непадзельная маскоўшчына. Ды і сам бацюшка — сапраўдны маскаль. Прыламаўся гаварыць па-польску, а пабеларуску і слухаць ня хоча. Другая царква стаіць сіратой. Нядаўна ў сьценах яе можна было пачуць казаньні уніяцкага сьвяшчэньніка ў расейскай мове. Праз гэную царкву і гэнага папа-ксяндза (гэтак яго тут называлі) хацелася некаму стварыць тут мост, па каторым праваслаўныя беларусы мелі-б пераходзіць у „польскую" веру. Але нічога з гэтага ня вышла, бо сяляне скора разгадалі, каму і пашто патрэбен быў тут „поп ксёндз." А цяпер кружаць каля асірацеўшай царквы манашкі ў белых забаўных каптурох. Што яны тут робяць і чаго прыехалі, — хто іх ведае.

У мястэчку польскіх арганізацыяў хапае — і „Стральцы," і „Kółki" і шмат іншага чужога „дабра," але ні аднае беларускае. Моладзь. Аб ей пісаць сорамна. Занята яна больш картамі, вечарынамі і п'янствам. „Заганяюць" на умор „чартка"— дэнатурат. Труцяцца, сьлепнуць, але не перастаюць яго „заганяць". Сорамна бачыць маладых хлапцоў і нат' старыкоў (і нат' жанчын!), як у торговыя дні сланяюцца на вуліцах ад адтруты— дэнатурату. П'юць і захваляюць. Жыдоўскія крамкі і нат' „шляхоцкая" — хрысьціянская, якая тут ёсьць,— перапоўнены „чартком," і бойка таргуюць, не клапоцячыся пра тое, скольki душ яны атруцілі сваім „таварам."

Браты — сяляне, астанавіцеся пакуль ня позна! Моладзь, куды ты йдзеш? Блізкі.

Сьмерць заслужанага Беларуса.

Вялікая Ліпа, Несьвіскага пав. 2-га лютага сёлета па доўгіх і цяжкіх цярпеньнях памёр наш дзядзька Язэп.

Нябошчык ад 1920 году быў кіраўнікам нашае беларускае школы; быў арганізатарам многіх у нас беларускіх прадстаўленьняў; ладзіў курсы для дарослых, на каторых так умеў зацікавіць моладзь і старэйшых, што на курсах заўсёды было поўна курсантаў. Польскае вучыцельства і інструктары дзівіліся і зайздросьцілі яму, бо па іншых вёсках курсы сьвяцілі пусткамі. Дзядзька Язэп адважна бараніў сваю школу ад усякіх наскокаў і інтрыг са стараны сільных гэтага сьвету.

Нябошчык быў паэтам — напісаў шмат вершаў; некаторыя з іх надрукаваны ў розных часапісах, ёсьць многа недрукаваных.

Дзядзька Язэп браў удзел у рэвалюцыйным руху 1905 г.—быў арганізатарам забастовак. За гэта быў звольнены з вучыцельскай пасады. Перад самаю вайною ўдалося яму зноў дабіцца ад царскае ўлады вучыцельскае пасады. У часе апошняе рэвалюцыі працаваў у розных паветавых і валасных камітэтах; у Ліпе зарганізаваў коопэратыву, каторая вельмі добра разьвівалася пад яго кіраўніцтвам. Падчас пабыту немцаў у нашым краі, зарганізаваў у Ліпе беларускую школу, у каторай працаваў доўгі час.

Пад Яго ўплывам беларускі рух у нашых ваколіцах ня быў апанаваны Грамадой: нябошчык прадчуваў, што дарога Грамады для беларусаў вельмі сьліская і няпэўная. Ён пашыраў нацыянальную сьведамасьць і асьвету. А дзеля гэтага, арганізаваў беларускія бібліятэкі аддаючы ўсе свае беларускія кніжкі, арганізаваў часта спэктаклі і вячэрнія курсы пры школе. Адным словам, нацыянальна ўсьведамляў і асьвячаў сялянства. Нашая ваколіца — цяпер сьведамая беларуская ваколіца. А заслуга у гэтым вельмі вялікая дзядзькі Язэпа. Апошнія два гады толькі і ляжаў у ложку, церпячы ад хваробы раматусу з рознымі камплікацыямі. Памёр на 59 годзе жыцьця, дн. 2.II., асіраціўшы сям'ю і ваколіцу.

На паховіны сабралася многа людзей, жыхароў Вялікае Ліпы, Ліпы, Баяр, Еськавіч.

Няхай будзе Яму пухам родная зямелька. Вучань.

Z WILNI.

Trahičnaja śmierć biełarusa-rabotnika. U Wilni dnia 6-ha h. m. pamior trahičnaj śmierciu Jazep Kłahiš. Niaboščyk radziŭsia ŭ Wiciebščynie, u w. Šekali (ciapier u Łatwii). Da 20-ci hadoŭ zajmaŭsia ziemlarobstwam, paźniej wyjechaŭ na rabotu ŭ Piecjarburh. Ad 1918 hodu pracawaŭ u Wilni, hdzie zaŭmaŭsia hałoŭnym čynam wyrabam i pradažaj świečak. Byŭ świedamym biełarusam. Budučy katalikom, braŭ učaście ŭ biełaruskim katalickim žyćci, dziela hetaha i znali jaho pradusim wilenskija kataliki-biełarusy. Byŭ dobrym čaławiekam. Pamior u abstawinach trahičnych. Dnia 6 ha h. m. waročajučysia pozna wiečaram da domu dastaŭ atak serca. Chaŭtury adbylisia ŭ niadzielu, dn. 10-ha h. m. Pachawany na mahiłkach św. Piatra i Paŭła ŭ Wilni. Češć jaho pamiaci!

Adozwa
da biełaruskaha hramadzianstwa wakolic m. Lachawič.

Źmiaščajučy adozwu Lachawickaha hurtka Bieł. Instytutu H. i K, my pawinny adznačyć, što heta adozwa maje nia tolki miascowy, lachawicki charaktar, ale i šyrejšy, ahulna-biełaruski. Jak wiedajem, na sioletni hod Bieł. Instytut H. i Kultury kinuŭ klič: „Hurtki, uparadkawajcie swaje biblijateki!" Woś ža adozwa Lachawickaha hurtka pawinna być adozwaj i prykładam dla ŭsich hurtkoŭ Instytutu, jak treba bracca da raboty kala zarhanizawańnia biblijatekaŭ. Razam z hetaj adozwaj i my zaklikajem usio świedamaje biełaruskaje hramadzianstwa da achwiaroŭwańnia ŭ biblijateki Instytutu knih, jakija, budučy pračytanymi i ležačy ŭ prywatnych kwaterach, nia prynosiać ahulnaj karyści.
REDAKCYJA.

U m. Lachawičach pry hurtku Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury, adzinaj biełaruskaj arhanizacyi i naahuł adzinaj kulturna-aświetnaj i haspadarčaj arhanizacyi ŭ wakolicy, zarhanizawana biblijateka-čytalnia, z katoraje usim možna i dastupna karystać. Adnak, znachodziačysia ŭ stanie arhanizacyi, a tak-ža z pryčyny natury matar alnaje, hetaja biblijateka nia maje jašče dastatačnaha liku karysnych knih, woś dziela hetaha zwaročwajemsia z prośbaju da biełaruskaha hramadzianstwa i ludziej, žadajučych dabra našamu biełaruskamu narodu, achwiarawać abo pažyčyć u hetu biblijateku ŭsialakaha rodu karysnych knih.

Wiedamym jość faktam, što ŭ mnohich miascoch addzielnyja asoby majuć značny lik karysnych knižak, katoryja, budučy pračytanymi, ležać i butwiejuć: nia prynosiać taje karyści, dla jakoje knižka naahuł praznačana. A kali-b hetyja knižki znachadzilisia ŭ biblijatecy, to było-b saŭsim što druhoje, bo biblijateka — heta nia prywatnaja ŭstanowa, a publičnaja. U biblijatecy jość mahčymaść mnohim, chto tolki choča, karystać z knižki, jak dla asabistaha, tak i dla ahulnaha dabra. Hetym samym ułaśniki knižak u bolšaj miery pryčynilisia-b da adradžeńnia nacyjanalnaha i padniaćcia matarjalnaha swajho narodu. Spadziajomsia, što našaja prośba nie astaniecca hołasam u pustyni: ščyryja i dobryja syny biełaruskaha narodu, jakija tolki majučy mahčymaść, zachočuć padzialicca swaimi knižkami z bolšym kruham swaich bratoŭ. Adnačasna wyražajem ščyruju padziaku ŭsim dasiulešnim achwiaradaŭcam, a asabliwa hramadz. Juljanu Čylijewiču z wioski Kaniuchi za achwiarawanyja i pažyčanyja im 52 knižki dla biblijateki našaha hurtka. Usim achwiarawaŭšym knižki budziem wyražać publičnuju padziaku pry pasiarednictwie biełaruskaje niezaležnickaje presy.

Chto zachoča achwiarawać knižki, abo karystać z biblijateki brać da čytańnia knižki, prosim zwaročwacca u kwateru hurtka: m. Lachawičy, wul. T. Rejtana (b. Kleckaja) Nr 44-a abo da biblijatekara A. Siankiewiča— zawuł. św. Janski (prociŭ Carkwy).

J. Čarnecki — staršynia hurtka
M. Jefimčyk — sakratar hurtka
A. Sienkiewič — biblijatekar

Našaje žyćcio.

Charki, Postaŭski paw. Našaja wioska maje taki samy wyhlad, jak i ŭsie inšyja, ale rožnicca ad susiednich unutranym žyćciom — jość hurtok Bieł. Inst. Hasp. i Kultury, jość i swaja, biełaruskaja biblijateka-čytalnia. Sialanie z wakoličnych wiosak prychodziać u hurtok dawiedacca, što čuwać. U našym hurtku zaŭsiody jość biełaruskija hazety. Ciapier pabahacieła na knižki našaja bibliateka — Mich. i Mik. Kiejziki achwiarawali 60 nowych knižak.

Naša wioska naležyć da Ažunskaha prychodu, dzie nastajacielam popmaskal, jaki nia lubić našaha, biełaruskaha hurtka, biełaruskich hazet i ludziej, što stojka dziaržacca swajho rodnaha. Za heta nie šanujuć našyja ludzi papa.

Jość u nas polskaja škoła, a pry škole światlica „stralcoŭ." Ab hetym pisać nia budu, bo bajusia, kab hazecie, našaj „B. Krynicy", nie paškodzić.
Mi—mi.

Biudžet sialanskaje haspadarki.

Jałaŭka, Horadzienščyna. Mała ŭ Zach. Biełarusi takich haspadarak, jak maja — 8 z paławinaj hektaraŭ ziamli: —bolšaść drabniejšych za maju. Ja maju: 4 hekt. wornaj ziamli, 2 hekt. paśbišča i 2 z paławinaj hekt. sienažaci. Siamja składajecca— 2 rabočyja siły, 3 dziaciej i starucha 80 hadoŭ. Ab žyćciowaj „roskašy" hetaj siaredniaj siamji na siaredniaj sialanskaj haspadarcy pakazwaje statystyka, sumlenna zapisanych dachodaŭ i raschodaŭ praz dwa hady. Woś jana:

Dachod	1933 h.	1934 h.
Za małako	74 zł. 25 hr.	21 zł. 70hr.
„ drowy	37—05	6—70
„ hrušy	32-60	8—55
„ jajki	41—70	32—70
„ kury	6—40	5-15
„ siena	27—20	1—40
„ awios	— —	21—80
„ łubin	— —	1—60
zarab. na star.	18—45	— —
„ lnian. siem.	— —	1—50
„ bulbu	32—75	75—15
„ tkaninu	21—50	— —
„ šerść	— —	2—50
„ fasol	2—80	2-60
„ cybulu	3—70	1-75
„ žyta	24—20	3—90
„ ciołku	57—20	22——
za daśw. nah.	10—	— —
„ parasia	—	5— —
„ hračychu	— —	2—90
„ buraki	— —	2—60
Razam	389—80	218—70

Raschod	1933 h.	1934 h.
Na sol	12 zł.—	11 zł. 10 hr.
„ haza	3—50	3-82
„ sierniki	1-60	1—10
najom past.	18— —	3— —
Padatki	46-90	31—85
spłata za kam.	— —	27 —
prajezd	4 —	— —
„ farba tkan.	4—70	3—75
„ abutak	11—10	2-45
„ drowy	17—15	— 80
„ myła	2-60	1—95
sodu	— 60	— 60
moliwa-młyn	4 —	9—80
„ cukar	3—10	1—85
„ kawala	12—50	13—45
„ wopratku	32—55	8--70
rasch. ŭ dar.	5 —	1—60
haścin. dziec.	2—35	—75
„ lačeńnie	1—40	12—40
spłata doŭhu	71—80	
za doŭh proc.	16—35	4—80
za świn na z.	30—40	— —
„ kajnit	7	
„ alej	1—20	1—55
„ sani	5—20	
„ nitki	1-40	
„ sšytki dziec.	2-30	—20
„ strachoŭku	12—70	15-45
„ nasieńnie	5 75	30—70
„ reprodukt	4—	7—20
najom rabotn.	6—90	11—
„ pasudu	14-75	10-45
piśmy i haz.	2—30	1-05
„ b—to	8	
„ ćwiaki	2	
„ krosny	5—80	
pšonnaja muk.	4—15	1—05
„ achwiary	1—75	1—50
„ upraž		15—90
„ chreś biny		6
Razam	384—80	215—52

Woś haspadarčy budžet, paśla wykanańnia, siaredniaj haspadarki, jaki pakazwaje na wialikuju skromnaść sialanskaha žyćcia. D. W.

Redaktar Jan Paźniak. Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny ŭ Wilni, Zawalnaja 1 — 2. Wydawiec A. Šutowič